

KOCK, RAGNAR

**Sveriges allmoge : dess uppkomst och första
utveckling / Å förbundet "Sveriges allmoges"
vägnar utarbetadt**

Hernösand : Hernösandspost:s
1907

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agn.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

Politik
50.
Sällsk
(Obs.)
a

SVERIGES ALLMOGE

DESS UPPKOMST OCH FÖRSTA UTVECKLING

Å FÖRBUNDET "SVERIGES ALLMOGES" VÄGNAR

UTARBETADT AF

RAGNAR KOCK

Under hösten 1906 började i de öfre Adalsocknarne i Angermanland en rörelse till sammanslutning mellan lundtarbetare, torpare och bönder med afsikt att tillvarataga dessas ekonomiska intressen. Afsikten hos initiativtagarne var säkerligen den allra bästa — nämligen den att med sammanslutningen som medel söka höja den jordbrukande befolkningens ekonomiska ställning —, men starten blef mycket litet lycklig. Genom brist på praktisk erfarenhet vid sammanslutningens organiserande rycktes ledningen genast ur de svaga händer, som satt saken i gång, och de alltid påpassliga socialisterna voro genast framme för att, som de inbillade sig, skaka en mogen frukt ned från trädet.

Länge hade visserligen Angermanlands bygder bevarats från socialismen, länge sedan den redan hunnit slå fasta rötter bland arbetareskarnorna i andra delar af vårt land. Men de

medel, som användts för att hålla socialismen utanför Angermanlands älf-dalar, hade icke alltid varit de allra lyckligaste. Den började, som helt naturligt är, först att sticka upp hufvudet bland de arbetare, som de talrika sågverken i Angermannabygden ha behof af för att kunna drifvas, och det i form af bildandet af fackföreningar.

I stället för att med behärskadt klokskap möta denna rörelse, satte man hårdt mot hårdt och lyckades ett par gånger drifva socialdemokratien ur dess positioner, men den har kommit åter och för hvar gång starkare rustad. Och i detta nu torde de industriella anläggningar i Angermanland, där icke en socialistisk fackförening finnes, vara lätt räknade.

Det faller af sig själf, att socialdemokraterna, då de erforo att de med sin ekonomiska ställning missnöjda bönderna, torparne och arbetarne började röra på sig, skulle passa på till-

fället att söka få denna rörelse in i den socialistiska fällan och med vanlig skyndsamhet ryckte den in och lyckades till följd af det opraktiska sätt, hvarpå starten skedde, få sammanslutningen »Bönder, torpare och arbetare» i sina händer.

När denna sammanslutning konstituerades blef det också genom telegrafens försorg spriddt kring allt landet, att Norrlands, enkannerligen Västerorrlands, bönder voro socialister. Emellertid hade hrr socialister gjort upp räkningen utan värden — de verkliga västerorrlandska bönderna, hvilka i det stora hela visserligen ha en ganska frisinnad politisk läggning, men som på inga villkor kunna vara med om de samhällsupplösande läror, som de socialistiska agitatorerna predika. Och just det, att föreningen »Bönder, torpare och arbetare» förklarade sig beredd att ansluta sig till den socialistiska landsorganisationen väckte dem till medvetande om den fara, hvari de som själfbesutna sväf-vade, om socialismen skulle komma att bli dominerande i vårt politiska lif. Hvad som icke minst bidragit till öppna deras ögon har varit det sätt, hvarpå en del socialistiska agitatorer — främst bland dem fru Kata Dahlström — uppträdt i Adalen, där de gjort sitt bästa för att söka så hatets frön.

De insågo också fullt klart, att organisation måste mötas med organisation och för den skull beslöto några behjärtade män att till landtmännen i Västerorrlands län utsända ett upp-rop af följande innehåll:

»Allt sedan den af bönder, torpare och arbetare i Adalen startade förening anslutit sig till landsorganisationen, har bland landtmän man och man emellan uttalats ett allmänt missnöje öfver denna åtgärd, och i öfrigt öfver det program denna förening fastslagit för sin verksamhet. Denna märkliga förening har ock väckt stort uppseende inom hela riket och Norrlandsbönderna ha i hela den svenska (ej socialistiska) pressen blifvit utmålade som socialister.

Då flertalet jordbrukare med verkligt landtmannaintresse icke kan gilla att på sådant sätt utan vidare blifva ställda under landsorganisationen hafva undertecknade anmodats att inbjuda intresserade landtmän till

ett enskildt möte som är utsatt att hållas å gästgifvaregården i Hernösand den 29 i denna månad kl. 10 f. m. då tillfälle kan gifvas att med hvarandra dryfta frågan om hvilken ställning landtmännen böra intaga till redan nu befintliga föreningar, och fatta beslut som däraf kunna föranledas.

I anledning däraf få vi härmed inbjuda Eder att deltaga i detta enskilda möte, med tillkännagifvande om att inga andra än inbjudna och af inbjudna rekommenderade äga tillträde.

Denna skrivelse sändes till några landtmän i hvardera af de flesta Adalsocknar jämte Medelpad och våga vi hoppas att Ni lämna Eder medverkan för detta syfte genom att komma tillstädes.

Gudmundrå den 17 november 1906.

Israel Nordin, J. P. Frånberg, H. W. Tjernberg, Joh. Lidbaum, Bror Lidbaum, J. T. Eriksson, Er. Nordholm, S. V. Näsström, N. Hj. Åkermark.»

Med anledning af detta upp-rop sammanträdde ofvannämnda dag å gästgifvaregården i Hernösand ett 70-tal landtmän, tillhörande skilda politiska läger, från olika trakter af Ångermanland och Medelpad under ordförandeskap af nämndemannen S. Näsström i Dynäs.

Först upptogs följande fråga till behandling:

»Är landsorganisationen lyckobringande för landtmännen och böra dessa därför ansluta sig till den nybildade föreningen »Bönder, torpare och arbetare?»

Frågan inleddes af redaktör Kock, som med stöd af landsorganisationens stadgar påvisade, hurusom denna sammanslutning har socialdemokratins på sitt program och således ingalunda är ägnad att främja böndernas intressen utan i stället direkt motverkar dem. Då den socialistiska rörelsen dessutom innebär en verklig samhällsfara, är det hvarje god medborgares plikt — särskildt landtmännens — att motarbeta den och allra minst anstår det bönderna att ansluta sig till en förening sådan som »Bönder, torpare och arbetare».

Vidare yttrade sig i samma riktning hrr Nordin, Hellhoff och Bergman. På förslag af hr Hellhoff besvarades frågan med enhälligt nej.

Det är härvid att märka, att hr Hellhoff var den som tog första initiativet till bildandet af »Bönder, torpare och arbetare», hvadan det bör vara tydligt, att det aldrig varit meningen att föreningen skulle få någon som helst socialdemokratisk anstrykning. Starten gjordes, som sagdt, praktiskt och socialdemokraterna togo barnet i sitt hägn. Det faller af sig själf, att hr H. från socialdemokratiskt håll, med anledning af det afstånd han tog från en sammanslutning, som han önskat gå i en annan riktning, skulle bli utsatt för smädelse för »vankelmöd» och »förräderi». Detta anmärkt i parantes.

Sedan ofvanstående fråga fått det ofvan relaterade enhälligt nekande svaret behandlades följande fråga:

»Bör ett verkligt allmogeförbund bildas, med utgångspunkt från vårt län och med syfte att få all Sveriges allmoge genom länsföreningar samlad?»

En liflig diskussion uppstod. Alla talarne voro ense om önskvärdheten af ett allmogeförbund, som skulle göra front mot de samhällsupplösande tendenserna i allmänhet och socialdemokratien i synnerhet. Däremot rådde skilda uppfattningar, huruvida förbundet skulle bestå af uteslutande landtmän eller om äfven andra personer, som intresserade sig för deras sak, skulle äga rätt att ingå.

Äfven om det blifvande förbundets program rådde olika meningar. Somliga talare höllo före att sammanslutningen borde afse tillvaratagandet af såväl de politiska som de ekonomiska intressena, särskildt emedan därigenom landtmännen lättare skulle förmas att ingå i förbundet. Andra åter ansågo, att för undvikandet af splittring af intresset enbart politiska spörsmål borde behandlas.

Sedan ett tiotal personer yttrat sig, besvarades frågan med ett enhälligt ja.

Likaledes antogs enhälligt följande af redaktör Kock föreslagna resolution:

»Ett 70-tal norrländska allmogemän, samlade till möte, uttala som sin me-

ning, att landsorganisationen såsom varande socialdemokratisk är fördärfbringande icke blott för landtmännen utan äfven för hela landets sunda utveckling, hvarför Sveriges allmoge icke bör gå in i en sammanslutning, som anslutit eller kan komma att ansluta sig till densamma, hvaraf följer, att den icke bör understödja den nybildade föreningen »Bönder, torpare och arbetare».

Däremot anser mötet, att all Sveriges allmoge bör sluta sig tillsammans till ett stort förbund med politiskt, samhälleligt och ekonomiskt syfte, att göra front mot socialdemokratien och den s. k. ungsocialismen samt mot de samhällsupplösande tendenser, som öfverallt i vårt land göra sig gällande, och för tillvaratagande af allmogens berättigade intressen.»

Därefter tillsattes en kommitté med uppdrag att utarbeta program och stadgar för ett blifvande förbund samt utlysa nytt sammanträde för bildandet af en sammanslutning »Sveriges allmoge».

Sedan mötet bestämt att kommittén skulle bestå af 7 personer, utsågos till kommitterade hrr Israel Nordin, Frånö, S. Näsström, Dynäs, J. O. Högberg, Näs, J. Hagström, Granvåg, Ragnar Kock, Hernösand, O. Näs-lund, Ljusta, och J. P. Högström, Flat-tom. Suppleanter blefvo hrr J. Östman, Hammar, N. O. Vallmark, Valla, N. E. Viklund, Smöråker, J. Nordin, Tjolfsta, O. Sundström, Stig, E. P. Hansson, Österås, samt H. Hellhoff, Guxås.

Kommittén lämnades full handlingsfrihet, men uttalades önskvärdheten af att den skulle vara färdig i så god tid med sitt arbete, att konstituerande möte kunde hållas under någon af dagarna mellan jul och nyår.

Under mötet ankom följande telegram:

Landtbrukaremötet

Gästgifvaregården,

Hernösand.

Undertecknade, landbrukare, hindrade att berista mötet, uttala vår lifliga sympati för

en sammanslutning verkliga landtbrukare emellan inom vårt län.

E. O. Sandström, Ed, J. P. Ledin, Sollefteå, P. Björklund, Ed, J. H. Näs-lund, Långsele, Erik Pålsson, Långsele, E. O. Eriksson, Långsele, Erik Eriksson, Grånige, Albert Hagström, Mult-rå, Johannes Nyberg, Sollefteå.

* * *

Detta möte väckte, när det blef be-kant i landet, berättigadt uppseende, och flere af de större ledande politiska tidningare dröjde ej länge med att göra sina uttalande. Naturligtvis skulle de socialistiska och radikala tidningarne se initiativet till ett för-bund med »Sveriges allmoges» kynne med allt annat än blida ögon och de skyndade också att kasta sig öf-ver det ännu icke konstituerade för-bundet, möjligtvis troende, att de skulle döda det blifvande barnet redan i moderlifvet. Hvad de särskildt sökte begagna sig af var den omständighe-ten, att till mötet trenne personer kommit tillstädes, hvilka icke tillhörde allmogeklassen. Dessa voro riksdags-mannen i I K. länsman E. Hägg-lund, kyrkoherde J. A. Hammargren samt författaren af denna bro-schyr. Dessa skulle vara »herrarnes» handgångne män och således vore ini-tiativet att samla allmogen till värn för sina rättigheter och sitt ständs bestånd och fortkomst endast en bluff. Förbundet vore endast igångsatt för att gå »herrarnes» och I kammarehö-gerns ärenden.

Hur pass grundade dessa med den största tvärsäkerhet framslunga-de påståenden voro, framgår af det förhållandet, att ingen af ofvannämnda personer varit hvarken initiativ-tagare eller inbjudare, utan har initia-tivet helt och hållet utgått från inbju-darne, så godt som alla tillhörande småböndernas kategori. Hvertill kom-mer att alla de inbjudna och i Hernö-sandsmötet den 29 nov. deltagande — med undantag af ofvannämnda tre personer — tillhöra småböndernas klass.

Riksdagsmannen i I K. länsman

Hägg-lunds närvaro vid mötet berodde därpå, att inbjudarne ville höra en i politiska ting väl förfaren mans ut-talanden och kyrkoherde Hammargren kom obedd tillstädes endast besjälad af intresse för saken. Hvad författa-ren af denna broschyr beträffar, var han kallad att infinna sig för att lämna behöfliga upplysningar samt för att lämna sitt tekniska biträde vid förbundets startande och organiseran-de.

Den radikala, socialistradikala och rent socialistiska tidningarnes påstå-enden kunna därför icke stämpas som annat än ett af väl förstälilig nervosi-tet förorsakadt fullt försök att från början i allmogemännens ögon söka misstänkliggöra en rörelse, som måste blifva farlig för deras samhällsupplösande arbete.

Af den på borgerlig grund stående pressen mottogs emellertid underrät-telsen om Hernösandsmötet med till-fredsställelse och citeras här nedan några uttalanden. Den då nya rö-relsen närstående Hernösands-Posten yttrade bl. a.:

Bildandet af föreningen »Sveriges all-moge» kan ej nog uppskattas. Det ut-gör ett supplement till de många föregående historiska tilldragelserna. Ängermanlands och Medelpads allmoge har i klar målmedveten-het rest sig som en man mot socialdemokra-tin, samhällets och bondens värste fiende. Det kan ej förnekas, det var ett historiskt ögon-blick, när Ängermanlands och Medelpads landt-män knöto gemensamma band för att skydda sin fäderneärfda frihet och värja sig mot de rasande angrepp, som riktats mot dem. Kanske hägrade minnets bilder för deras ögon, kanske erinrade de sig, att det var just kring dem, den nationella samlingen skulle stå. Eller hur skall man eljest kunna tyda dessa en-hälliga ja-ord, som liksom på den gamle lagman Torgnys tid vittnade om, att nu hade menig-heten fattat sitt beslut? Och med rätta skall det räknas Ängermanlands och Medelpads all-moge till heder att i orofylld tid ha upp-tagit det svenska folkets sak och slagit ett slag för den gamla svenska friheten.

Sundsvalls-Posten avslutar en arti-kel, i hvilken den bemöter den kryp-tosocialistiska pressens insinuationer, med följande ord:

Finns det verkligen en enda tänkande bonde, som vill och kan tro, att de sociali-

stiska arbetareagitorerna vilja honom mera väl än hans egna klassbröder? Kan någon enda lysa mer tilltro till en socialistisk arbetare än till en redlig svensk bonde? Också orimligt!

Det är därför att på det lifligaste hoppas, att ur det initiativ, som nu tagits i Hernösand, skall växa upp en rörelse, som förmår att väcka hela landets allmogemän att resa sig »som en man» mot den från utlandet importerade socialistiska fienden».

Vårt Land skrifver om uppslaget:

Vi hoppas, att detta uppslag, som gifvits af de norrländska allmogemännen, skall verka som en elektrisk stöt på hela landets bondeklass, skall väcka den upp ur likgiltighetens dvala och göra klart för alla dess medlemmar, att det här gäller det högsta: att rädd det svenska samhället från det hotande socialistiska slafveriet. Den fara, som socialismen och dess konsekvenser, fiendskapen mot religion och all stadgad ordning medföra, är i själfva verket lika stor som de faror, hvilka i forna dagar hotade Sverige, när t. ex. det höll på att förlora sin frihet och själfständighet under Kalmarunionen. Äfven då var det Sveriges allmoge, som blef fäderneslandets räddare. Det exempel, som Dalaallmogens resning gaf, följdes af bönderna i andra landskap. Vi hoppas, att det nu skall gå på samma sätt: att de norrländska böndernas resning mot den fara, som nu hotar oss, skall finna anslutning i alla Sveriges delar, och att föreningen »Sveriges allmoge» snart skall innesluta det mesta och bästa, som vår landbefolkning äger af politiskt förstånd och af kärlek till fäderneslandet.

Sker detta, blir alltså föreningen i fråga hvad den bör blifva, en verklig allmän bondeförening; som klart fattar sitt mål och tappert kämpar för detsamma, då skall Sveriges allmoge återfinna det politiska inflytande, som den nu håller på att förlora, då skall den, med andra ord, rädda sin politiska tillvaro. Och för den, som tror på Sveriges framtid — liksom dess forntid — i sista hand är beroende på »Gud och Sveriges allmoge», för den måste de utsikter, som öppna sig såsom följer af denna förening, vara de gladaste och mest lofvande, som i mannaminne tett sig för Sveriges folk.»

I Stockholms Dagblad läses om mötet bl. a.:

Detta mötes betydelse kan ej underskattas. Sällan har väl allmogen så enigt och målmedvetet rest sig till strid för sin frihet och själfständighet som vid detta tillfälle. Det förefaller oss som sammanslutningen mellan Ångermanlands och Medelpads bönder kommer att vara af epokgörande betydelse för den

svenska allmogen. Kanske mindes dessa entusiastiska allmogemän förflutna årorika tider, då, när fosterlandets ungenång blott var en tidsfråga, Sveriges själfbesutna bondestam räddade det från undergång. Det är emellertid ett tecken till nationell samling kring de stora förefintliga sociala uppgifterna, som är väl värdt att tagas vara på. Och det är märkvärdigt att första steget till en sådan samling utgått från Norrland. Men socialdemokratien har tydligen drivit sin agitationspolitik med en sådan nervös fart att den direkt framkallat en kraftig motsägelse.

Nya Dagligt Allehandas omdöme var:

Men nu är det en oföränderlig dogm hos radikala stadsbor och industridkare, att bönderna ha det mycket för bra, och så snart de röda elementen tillvålat sig det politiska öfverherradömet äfven på landsbygden, kommer det att gälla böndernas skinn. I friskt minne torde ännu vara, hvilken oresonlig och förbittrad kamp stadsradikalerna förde mot landbrukets kraf på ekonomiskt skydd. Har man någonsin sett socialisterna i någon valkrets, där de kommit i majoriteten, rösta på en bonde? Det skulle då möjligen vara på en s. k. teaterbonde, som i verkligheten har ett helt annat näringsfång än landbruket.

Politiskt betyder den socialdemokratiska propagandan på landsbygden ett försök att med landbefolkningens tillhjälp få bort försvararna af landbrukets intressen ur riksdagen. Där igenom blefve det möjligt att ställa landbruksnäringen så skyddslös, att det kan bli en lätt sak för strejkagitorerna att påskyn-da dess ruinerande och sålunda närma sig det stora målet: jordens expropriering.

Den radikala politiken och strejkpropagandan arbeta på vägar, som omsider sammanlöpa, till landtmännens olycka! Det är ingen dag för tidigt att landtmännen bereda sig till att med enighet och kraft möta dessa två samverkande mäktiga fiender.

Göteborgs Aftonblad framhöll:

»Den verkliga ångermanländska allmogens bästa representanter reste sig till värn mot den smygande socialistiska faran, som icke icke mindre än till och med det mest hänsynslösa bolagsvälde utgör ett hot mot eganderätten till den jord deras fäder under möder, strider och försakelser, hvarom nutida generationer svårligen kunna göra sig en föreställning, eröfrat från vildmarkerna och förvandlat till odlad bygd.

Mot den socialistiska föreningen, hvars mål är samhällsupplösningen och den själfägande odalmannens förvandling till en under byråkratiska statsämbetsmäns kontroll stående statens landbonde, sätta dessa ångermanländska

bönder föreningen »Sveriges allmoge». Med bildandet af denna förening hafva de velat icke blott taga afstånd från socialisternas propaganda, utan de hafva också velat mana hela sin klass, d. v. s. Sveriges bönder, att i dessa klasspolitikens och klasstridernas dagar sluta sig samman till värn och samarbete för gemensamma intressen.

Det måste betecknas såsom i hög grad anmärkningsvärdt att den första mera allmänt lagda organisation i vårt land, som öppet på programmet skrivit kamp mot socialismen, bildats af bondemän — norrländska bondemän.

Ingen kan förneka, att denna mening är ett ord i sinom tid, värdt beaktande. I en tid, då alla sluta sig samman, kunna jordens ägare och odlare icke stå isolerade hvar för sig, utan gemensamhet, utan samarbete. Men det är icke heller nog med ekonomiska föreningar. Äfven politiskt måste de sluta sig samman, om de skola kunna hoppas att förmå häfda en deras verkliga betydelse motsvarande ställning i samhället. Gemensamheten i intressen måste skapa gemensamhet i uppträdande och arbete.

Må därför det ångermanländska uppslaget vinna efterföljd öfver allt riket!

Aftonbladet skref:

»Om behovet af en allmän sammanslutning mellan de svenska allmogemännen till främjande af egna välförstådda intressen äro vi till fullo ense med föreningens stiftare. För närvarande äro dessa intressen af både negativ och positiv art. På den förstnämnda sidan möta vi först och sist det trängande behovet att sluta sig samman till enigt och vaksamt värn mot den djärfv påträngande socialdemokratien, som med smekande åthäfvor, men hotande afsikter dristar nalkas vårt urgamla själfägande bondestånd. Det låter ju vackert, när denna mäktiga tidsrörelse inställsamt erbjuder den norrländske bonden sin samverkan i kampen för bevarandet af hans jord mot de mäktiga bolagen. Men bonden är ej enfaldigare, än att han begriper, hurusom denna samverkan i sista hand måste gå ut öfver honom själf och hans barn. Allt fagert tal om motsatsen till trots, låter det sig i längden aldrig förnekas, att socialdemokratien ytterst syftar åt den själfägande bondens rätt öfver sina hemman i fullt ut lika hög grad som de skogsförvärfvande bolagen, och att dess framtidsmål i fråga om jorden måste blifva dess samling i storbruk, där de forna ägarnes efterkommande arbeta under tuktan af socialistiska slaffogdar.

Lyckligtvis hafva socialisterna själfva alltför tydligt röjt, hvad de föra i skölden gent emot den svenske bonden. Man kan ju icke bevista ett socialismöte, där det talas om

bonden och hans ställning, utan att höra honom och hans klass öfverhopas med skällsord och otidligheter ur den på dylika så rika socialistiska ordboken. Än mer, — man kan ju knappast passera en gata, utan att höra, hurusom »klassmedvetna» arbetare, som tydligen fått sin skolning på detta slags möten, föra ett språk mot mötande män af allmogen, aldeles som om bönderna voro trälrar och de själfva deras herrar. Exempel kunna dagligen och stundligen upphämtas från Stockholms och andra storstäders utkanter.

Men en förening, som afser att samla den svenska allmogen till ett enigt helt, får ingalunda stanna vid det blott och bart negativa målet att bekämpa socialismen och socialisterna. De bekämpas bäst genom kraftigt verkande sociala reformer, som slå ur deras händer det ena vapnet efter det andra. Ett svenskt landtmannaförbund, som vill söka att vinna allmän utsträckning, får i främsta rummet vinnlägga sig om att väcka sin samhällsklass ur det tillstånd af politisk slöhet, hvori den ännu tyvärr inom många landsdelar befinner sig. Är det redan nu en nödvändighet för bonden att mera enigt och vaket än hittills möta vid valurnorna, om han vill se sina välförstådda intressen bevakade inom folkets representation, så skall denna nödvändighet blifva ännu mera tvingande efter en rösträttsreform, som låter bondeklassens valmän bilda en långt mindre afsevärd del af väljarekåren än förut.»

Svenska Dagbladet har haft följande att bl. a. säga om förbundet:

»Det är uppenbart, att både den ekonomiska och politiska utvecklingen tvinga landtmännen till sammanslutning. Endast genom sammanslutning för ekonomisk verksamhet kunna de ersätta hvad som brister i kapitalresurser och kredit. Och med eller utan de proportionella valen är politisk sammanslutning nödvändig, om icke bättre organiserade samhällsgrupper skola tränga sig fram på bekostnad af den klass, som ännu är kärnan af vårt folk, men hvars offentliga lif alltjämt rör sig i den säfliga kommunalpolitikens former.»

Sistnämnda tidningar jämte några öfriga, hvilka tillhöra det mera moderata liberala lägret, syntes emellertid på grund af den radikalsocialistiska pressens ofvannämnda framställningar af förbundet »Sveriges allmoges» tillkomst fått den uppfattningen, att det skulle komma att gå i konservatismens tecken. Detta är som torde framgå af hvad ofvan framhållits alls icke förhållandet utan har förbundet i stället, som dess program

angifver, ställt sig i det lagbundna framåtskridandets tecken.

* * *

Den kommitté, som tillsattes att utarbeta förslag till stadgar för förbundet och inbjuda till konstituerande möte arbetade med den största raskhet och redan på kortare tid än tre veckor efter Hernösandsmötet var kommittén färdig med sitt förslag, hvilket ej klubbfrästes, förr än kommitténs icke blott samtliga medlemmar utan äfven suppleanter punkt för punkt genomgått och enhälligt gillat detsamma.

I och för konstituerande af förbundet kallade kommitterade till ett stort möte i Sollefteå den 28 dec. 1906 och icke mindre än bortåt ett 200-tal personer, nästan alla allmogemän, hörsammade kallelsen.

Mötet öppnades af hr Israel Nordin i Frånö, som i ett kortare anförande redogjorde för ändamålet med mötet, hvilket vore att samla allmogemännen till stark och målmedveten sammanslutning mot de samhällsupplösande tendenser, som spridas af socialister och ungsocialister.

Talaren hälsade de tillstädeskomna, hvarefter man, sedan till mötets ordförande utsetts hr J. O. Högberg i Näs och till sekreterare kronolänsmän H. Rosén i Sollefteå, öfvergick till arbetsordningen.

Det uppgjorda förslaget till stadgar godkändes med ett par smärre undantag, hufvudsakligen af redaktionell beskaffenhet och ganska oväsentliga.

För stadgarne, af hvilka par. 1 utgör förbundets program, borde här vätergifves förbundets program, som lyder:

»I klar insikt om, att Sveriges allmoge icke kan gilla de socialdemokratiska åsikterna om den personliga egendomslösheten, har föreningen »Sveriges allmoge» bildats för

1) att med den svenska allmogen som kärna sammansluta alla på fosterländsk grund stående och för en sund utveckling nitälskande samhällsmedlemmar;

2) att med alla till buds stående ärliga medel söka befrämja till landets, folkets och individens bästa lämpliga politiska, samhälleliga och ekonomiska reformer;

3) att motarbeta all samhällsupplösande verksamhet och särskildt den, som bedrifves af den socialdemokratiska och ungsocialistiska rörelsen;

4) att motarbeta alla byråkratiska sträfvan som förhindra nyttiga reformer;

5) att på allt sätt på den nuvarande samhällsordningens grundval sträfva för de olika samhällsklassernas höjande i alla afseenden;

6) att samarbeta med de sammanslutningar, hvilkas sträfvan gå i samma riktning som förbundets; samt

7) att sålunda söka föra alla ärligt svenska medborgare till verklig nationell samling.»

Vid mötet sökte en talare komma programmet till lifs genom att framhålla att det icke var något arbetsprogram och han framlade förslag till ett annat mera detaljeradt program, hvilket emellertid var af den beskaffenheten, att det delvis endast lämpade sig för norrländska förhållanden samt i hufvudsak icke angaf mål utan medel. Detta påvisades också af ett par andra talare, som särskildt framhöllo, att det vore de blifvande förbundskongresserna, som hade att bestämma om förbundets verksamhet under det kommande året på det att förbundet måtte gå framåt å den i programmet i stora breda linjer utstakade vägen, men att det vore föga lämpligt att i förväg binda kongressen och förbundet vid vissa arbetsförhållanden, som omständigheterna lätt kunde göra föga opportuna. Det framhölls af dessa med skärpa, att det vore ett mål- och icke ett medelprogram det nu vore fråga om.

Också blef programmet enhälligt — inga nejroster läto förnimma sig — antaget.

Sedan stadgarne antagits, förklarades riksförbundet »Sveriges allmoge» bildadt, och vid verkställd anteckning visade det sig, att ej mindre än 186 medlemmar genast slutit sig till det nybildade förbundet.

Till interimstyrelse i förbundet valdes härpå landstingsman J. O. Högberg i Näs, ordförande, agronom V. Carlson i Gårdsnäs, v. ordförande, hemmansägaren S. V. Näsström i Dynäs, sekreterare, nämndeman I. Nordin i Frånö, kassör, samt hemmansägarna J. Eriksson i Graninge, J. Nor-

din i Fjölsta, H. Boman i Walla, J. Hagström i Granvåg, Olof Näslund i Ljusta och J. Sundström i Hagaris. Till deras suppleanter utsågos landstingsman N. E. Viklund i Smöråker, hemmansägarna E. P. Hansson i Österås, E. Norberg i Norrstig, N. P. Wallmark i Selånger och redaktör R. Kock i Hernösand.

Härefter beslöt de närvarande bil- da Västernorrlands länsförening af förbundet »Sveriges allmoge». At in- bjudarne till Hernösandsmötet upp- drogs att uppgöra förslag till stadgar för denna förening, hvarjämte åt dem äfven uppdrogs att söka på bästa sätt verka för bildande af lokalföreningar inom andra län. Då stadgeförslaget för detta läns afdelning är upprät- tadt, skall konstituerande samman- träde äga rum.

Sedan redaktör Kock härpå fram- fört ett tack till de vidsynte män, som tagit initiativ till bildandet af detta förbund, hvilket icke vore ämnadt att skapa någon klasskamp utan att väcka den svenska allmogen upp ur dess tröghet till kamp för fä- derneslandets bästa.

Efter mötets slut intogs gemensam middag, hvarpå följde ett samkväm, hvarvid flere tal höllos bl. a. för fos- terlandet, för förbundet, för de män, som bildat detsamma o. s. v.

Det må särskildt antecknas, att alla beslut, som fattades vid mötet voro enhälliga samt att en entusiastisk stämning hvilade öfver såväl förhand- lingarna som samkvämet.

Det framhölls i talen särskildt, att förbundet icke alls på något sätt ville ställa sig fientligt mot arbetarerörel- sen och dess berättigade kraf, blott mot de skadliga utväxter, som be- klagligt nog kommit att vidlåda den- samma.

* * *

Samma kommitterade, som uppgjort förslag till riksförbundets stadgar, grep sig genast an med utarbetande af förslag till stadgar för Västernorr- lands länsförening af förbundet och normalstadgar för lokalföreningar.

På möte i Hernösand den 30 jan.

1907 antogs dessa stadgar. Program- met för Västernorrlands länsförening af Sveriges allmoge lyder :

Länsföreningen ,som ansluter sig till för- bundet »Sveriges allmoges» i § 1 af dess stadgar antagna program, har till uppgift:

att inom länet verka för de syften, som uti förbundets stadgar omförmälas;

att till behandling upptaga alla sådana allmänna frågor, som afse såväl reformer i sant frisinnad riktning som äfven äro ägnade att bevara och betrygga tillväxten af en själf- ägande besuten befolkning;

att genom egna initiativ väcka och befor- dra nya spörsmål af nämnda beskaffenhet samt

att föreningen vill ernå dessa mål genom enig och målmedveten politisk sammanhäll- ning ,särskildt i fråga om val af riksdagsmän äfvensam genom spridande af kunskap om förbundets sant fosterländska sträfvanen på alla politiska områden.

Detta program jämte de föreslag- na stadgarne blefvo enhälligt antagna med ett tillägg om skyldighet för sty- relsen att vid riksdagsmannaval söka åstadkomma samarbete mellan lokal- föreningarna.

Vidare godkändes förslaget till stad- gar för lokalföreningar.

Till styrelse för länsföreningen val- des enhälligt hrr S. V. Näsström, Dy- näs, Israel Nordin, Frånö, J. O. Hög- berg, Näs, J. Hagström, Sollefteå, O. Näslund, Skön, J. P. Högström, Hög- sjö, och J. E. Schödén, Backe.

Till suppleanter valdes likaledes en- hålligt hrr J. Östman, Hammar, N. E. Viklund, Stigsjö, E. P. Hansson, Österås, O. Sundström, Stig, J. Nordin, Attmar, A. P. Nilsson, Långsele, och R. Kock, Hernösand.

Det uppdrogs åt styrelsen att sätta sig i förbindelse med lämpliga per- soner å olika platser inom länet för bildandet af lokalföreningar.

Efter en kortare diskussion beslöts uppdraga åt styrelsen att uppgöra för- slag till arbetsprogram för lokalafdel- ningarna. Vidare fick styrelsen i uppdrag att låta trycka stadgarna för riksförbundet, länsföreningen och lo- kalafdelningarna, att jämte ett upp- rop till allmänheten och förslag till arbetsprogram utsändas till olika de- lar af länet.

Till sist uttalade flera mötesdelta-

gare önskvärdheten af att resetalare utsändes för att främja »Sveriges allmoges» intressen.

* * *

Det faller af sig själf att en sådan rörelse som den, hvilken tagit sig uttryck i Sveriges allmoge, skulle väcka uppmärksamhet öfverallt i vårt land icke blott i pressen utan äfven litet hvarstades i bygderna. Också har ett stort antal förfrågningar ingått från skilda delar af vårt land med begäran om upplysningar och stadgar i och för bildande af länsföreningar och lokalafdelningar. Sådana förfrågningar ha när detta skrives ingått från olika håll inom Västergötland, Västmanland, Uppland, Gottland, Norrbotten, Småland, Nerike och Jämtland.

En lokalafdelning har redan bildats inom Ångermanland, nämligen i Örn-sköldsvik, där på möte den 7 jan. 1907 beslöts att bilda »norra Ångermanlands kretsförening» af förbundet »Sveriges allmoge», hvilkens program enhälligt antogs. Vidare beslöts tillsättande af interimsstyrelse af 8 ledamöter och 6 suppleanter, således tillsammans 14 personer, af hvilka 1 skulle väljas från hvardera socken. Styrelse blef: Själevad: hemmansägare Valfred Öberg, ordförande. Nätra: landstingsman Johan Sundström. Sidensjö: kyrkovärden Olof Sundström. Skorped: kommunalordförande Per Andersson. Anundsjö: kommunalordförande Olof Kalin. Mo: f. d. nämndeman Jonas Näslund. Grundunda: nämndeman Martin Axling. Arnäs: nämndeman Johan Nylander. När styrelsen har utarbetat förslag till stadgar skall nytt möte utlysas.

För närvarande pågår ett intensivt arbete med bildande af lokalföreningar i Ångermanland samt föres en vidlyftig korrespondens i och för att få länsföreningar till stånd öfverallt i landet, så att den första förbundskon-gressen måtte kunna hållas under sommaren 1908.

För att väcka intresse för förbundet har följande upprop tillsändts ett mångtal af Sveriges tidningar med begäran om införande:

Svenska folket står inför betydelsefulla afgöranden på alla områden. Det gäller, huruvida Sveriges bönder, som så långt historien visar tillbaka varit landets kärna och mærg, dess värn och trygghet i farans stund, fortfarande skola få äga någon bestämmanderätt på rikets ledning, eller om allt politiskt inflytande skall fräntagas dem; — det gäller, huruvida svenska folkets heligaste känslor för Gud, för fosterland, för individuell frihet skola få vara okränkta, eller om de skola brutalt och rätt neddragas i smutsen och trampas under fötterna: — det gäller, huruvida aktningen för lag och rätt, lydningen för myndigheternas bud och befallningar fortfarande skall utgöra en af svenska folkets förnämsta dygder, eller om våldets, hatets och trotssets läror, som predikas öppet, skall få påtrugas detta folk; — och det gäller huruvida aktning för och pliktuppfyllelse i arbetet samt ömsesidigt förtroende mellan alla samhällsklasser skall få utgöra grundvalen för arbetets ära och välsignelse, eller om hänsynslösa, oansvariga agitatorer skola få bestämma om, hur och när den enskilde får arbeta.

Å andra sidan gäller det ock, huruvida byråkratism och formalism inom statsförvaltningen och på rättskipningens område allt fortfarande skall få stå hindrande i vägen för en sund och reformerande utveckling, eller om praktisk blick, förenkling i arbetssätt och snabbe handläggning med ärendena skall få aflösa alla föråldrade och otidsenliga metoder.

Hvarje svensk man och kvinna måste i dessa allvarstider intaga en bestämd ståndpunkt inför dessa för land och folk så viktiga frågor. Fosterlandet kräver af sina söner och döttrar framför allt sanning och ärlighet. Men det kräver också pliktuppfyllelse och trohet, så i smått som stort. Ingen får vara neutral eller stå likgiltig. Upp till handling, svenska folk!

Vår tid står i sammanslutningens tecken. Alla organisera sig för att tillvarata olika intressen. Och därom är intet annat än godt att säga. Men när sammanslutningar göras i akt och mening att förgripa sig på vårt folks heligaste intressen, dess religion, fosterland, frihet, lagar och samfundsordning, då gäller det att orädd träda fram till dessa intressens försvar. Och sådant sker tydligen kraftigast genom motsammanslutning.

Förbundet Sveriges allmoge har bildats i syfte, bland annat, att med Sveriges allmoge som kärna åstadkomma en allmän samling till fosterlandets värn mot inre fiender. Förbundet står icke i något partitecken, utan dess stora hufvudmål är Sveriges väl och bevarandet af Sveriges allmoge åt Sverige.

En hvar svensk man och kvinna, som ansluter sig till förbundets program, kan vinna inträde däruti. Förbundet utgöres af dels ett

hela landet omfattande riksförbund, dels länsföreningar, dels ock lokalafdelningar.

Till sist rikta vi en varm vädjan till svenska män och kvinnor att inträda i vårt förbund! Stadgar jämte alla upplysningar rörande det samma lämnas benäget af sekreteraren, hemsägaren S. V. Näsström, adress Dynäs.

* * *

Till ofvanstående är på förbundets nuvarande ståndpunkt intet annat att

tillägga än att framhålla att orsaken till att initiativtagarne till Sveriges allmoges ansett sig böra genast skapa ett riksförbund icke är någon annan än att de varnade af det öde, som blef »Bönder, torpare och arbetare» beskärft, ville se till att förbund med fast och stadgadt program genast blef fastslaget på det att inga manipulationer från socialistiskt håll skulle kunna komma att förrycka just själfva afsikten med programmet.

www.books2ebooks.eu